

Deinstitutionalizācijas procesa izaicinājumi Vidzemē

Ina Miķelsone, projekta «Vidzeme iekļauj» vadītāja
ZOOM, 2020.gada 17.decembris

1. Pakalpojumu sniegšana

- Projekta sākumā - ierobežots pakalpojumu klāsts, ko var saņemt bērni ar funkcionāliem traucējumiem, pakalpojumu sniedzēju reģistrācija SPSR;
- Maz pakalpojumu sniedzēju, salīdzinoši neliels pakalpojumu klāsts;
- Sadarbības partneriem mazāka pieredze darbam ar mērķa grupu un sarežģītāks pakalpojumu piešķiršanas process;
- MK noteikumi nr 313 ir grūti uztverami.

Plānošanas reģiona pievienotā vērtība

- DI procesā iesaistītie PR darbinieki gandrīz 100% ir noslogoti tikai konkrētajā projektā, līdz ar to darbiniekiem ir padziļināta izpratne par DI procesa norisi un konkrētā projekta īstenošanu un varam nodrošināt pilnvērtīgu atbalstu saviem sadarbības partneriem, t.sk. mazināt neattiecināmo izmaksu veidošanās riskus;
- Kopš MK noteikumu nr. 313 stāšanās spēkā 2015.gada 16.jūnijā, tie grozīti 9 reizes. Daudzi būtiski grozījumi ir PR ierosināti, piemēram, iespēja izvēlēties pakalpojuma sniedzēju, sociālās rehabilitācijas pakalpojumu loka paplašināšana bērniem ar funkcionāliem traucējumiem, pakalpojuma saņemšanas perioda maiņa, u.c.;
- Pakalpojumu sniedzēju un viņu piesaistes iespēju meklēšana, lai nodrošinātu nepieciešamos pakalpojumus;
- Konsultācijas pakalpojumu sniedzējiem par pakalpojumu reģistrācijas, projekta ieviešanas nosacījumiem, u.c.;
- Pieredzes apmaiņa, lai labāk izprastu sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu sniegšanas būtību (gan pašvaldību sociālajiem darbiniekiem, gan politiķiem, gan attīstības speciālistiem, gan pakalpojumu sniedzējiem);
- Sadarbības stiprināšana starp pašvaldībām un VSAC speciālistiem;
- Dažkārt – mediators, supervizors, atbalstītājs, samierinātājs un savedējs;
- Mūsu filozofija – nodrošināt sadarbības partneriem atbalstu, lai viņi var veltīt visu uzmanību atbalsta sniegšanai iedzīvotājiem.

2. Pakalpojumu sniegšanas infrastruktūra

- Vidzemē līdz DI procesa uzsākšanai sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu attīstība notika ļoti gausi

2015.gads

- Sabiedrībā balstītus un ģimeniskai videi pietuvinātus sociālos pakalpojumus sniedz:
 - DAC «Saules stars» Alūksnē bērniem ar funkcionāliem traucējumiem un pieaugušajiem ar garīga rakstura traucējumiem;
 - Cēsu novada p/a «Sociālais dienests» Habilitācijas dienas centrs;
 - Camphill ciemats «Rožkalni» grupu māja cilvēkiem ar garīgās attīstības traucējumiem;
 - VSAC «Vidzeme» filiāles «Rūja» grupu dzīvoklis «Saurīti» cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem;
 - Nodibinājuma «Fonds «Iespēju tilts» Dienas aprūpes centrs «Stropiņš» cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem un bērniem ar funkcionāliem traucējumiem;
 - Valmieras SOS bērnu ciemats – bez vecāku gādības palikušiem bērniem.

2020.gada nogale

- **Sabiedrībā balstītus un ģimeniskai videi pietuvinātus sociālos pakalpojumus sniedz:**
 - visi iepriekšminētie+
 - Specializētās darbnīcas - Camphill ciemats «Rožkalni» (20) un Nodibinājums «Fonds «Iespēju tilts» (10), reģistrēts pakalpojums arī Naukšēnu novadā (8)
 - DAC pieaugušajiem ar garīga rakstura traucējumiem - Kopienas centrs «Baltā ūdensroze» Madonā (20), tiek reģistrēts pakalpojums arī Lubānas novadā (13)
 - Grupu dzīvoklis – Valmierā (16)

2021.gadā darbība jāuzsāk

Pakalpojumi cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem:

- **Grupu dzīvokli** Amatas, Raunas, Valkas, Gulbenes, Alūksnes, Cēsu, Rūjienas novados (98 vietas)
- **Specializētās darbnīcas** Amatas, Raunas, Priekuļu, Alūksnes, Cēsu novados (67 vietas)
- **Dienas aprūpes centri** Amatas, Priekuļu, Cēsu, Alūksnes, Rūjienas, Valkas novados (115 vietas)

Pakalpojumi bērniem ar funkcionāliem traucējumiem:

- **Dienas aprūpes centri** Alūksnes, Cēsu novados (18 vietas)
- **«Atelpas brīdis»** Cēsu novadā (5 vietas)
- **Sociālās rehabilitācijas pakalpojumu centri** Alūksnes, Amatas, Cēsu novados

Pakalpojumi bez vecāku gādības palikušiem bērniem:

- **Ģimeniskai videi pietuvināts pakalpojums** Valkas novadā (8 vietas)

Pārējie pakalpojumi Madonas, Kocēnu, Mazsalacas, Gulbenes, Smiltenes novados un Valmierā - 2022.gada laikā

**Plānošanas
reģiona
pievienotā
vērtība
pakalpojumu
sniegšanas
infrastruktūras
izveidē**

- Konsultācijas pašvaldībām par izstrādātajiem būvprojektiem, t.sk. par risinājumu atbilstību vides pieejamības, pakalpojuma sniegšanas vajadzībām;
- Konsultācijas par izvēlētajā risinājuma maiņu, alternatīvu meklēšana;
- Konsultācijas ERAF projektu vadītājiem par papildus finansējuma nepieciešamības pamatojumu;
- Sadarbības stiprināšana starp pašvaldībām un pakalpojumu sniedzējiem;
- Konsultācijas par nepieciešamajiem speciālistiem pakalpojumos, par pakalpojuma sniegšanas veida izvēli, u.c.

**Ko vajadzēja
darīt savādāk,
raugoties no
šodienas skatu
punkta?**

- **Rūpīgi izvērtēt** izvēlētā infrastruktūras risinājuma alternatīvas, jo:
 - Sākotnēji daļa sadarbības partneru izvēlējās pakalpojumus attīstīt tukšās, pamestās, pašvaldībai piederošās ēkās.
 - Izvēlētajās ēkās bieži ir/bija sarežģīti nodrošināt vides pieejamību, tas sadārdzina izmaksas.
- ERAF projekta īstenošanas nosacījumi neparedzēja augstas gatavības projektu iesniegšanu (t.i. nebija nepieciešams ne būvprojekts vai vismaz būvprojekts minimālā sastāvā). Tomēr tas radīja ļoti daudz problēmu turpmāk.

3. Sabiedrības izpratne

- Atbalstītāji
- Noliedzēji
- Vienaldzīgie

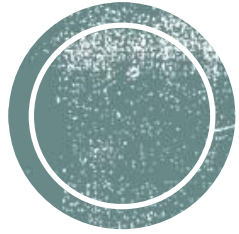
«...mēs runājam nevis par cilvēkiem, kuriem vajadzīgs sociālais atbalsts, bet runājam paši par sevi. Tas ir tas absurdākais. Kāds mums liek pamanīt šos cilvēkus. Un mēs sākam domāt, vai viņi gadījumā netraucēs mums dzīvot tagad?» /Z.Gora, Madonas novada domes priekšsēdētāja vietnieks izglītības, kultūras un sociālajos jautājumos/

**Plānošanas
reģiona
pievienotā
vērtība
sabiedrības
izpratnes
stiprināšanā**

- Neskaidrības un jautājumi lielākoties ir līdzīgi (vienalga – politiķis, pašvaldības darbinieks, iedzīvotājs). Plānošanas reģions var kvalitatīvāk veikt sabiedrības izglītošanas pasākumus, nepieciešamības gadījumā piesaistot ekspertus.
- DI procesa atspoguļošana sabiedrībai – sociālie tīkli, preses izdevumi, tikšanās ar iedzīvotājiem, pašvaldību darbiniekiem, politiķiem.
- Pakalpojumu saņēmēju izpratnes un atbildības paaugstināšana
- Sabiedrības stereotipu mazināšana par DI mērķa grupām, par sociālajiem darbiniekiem un pieejamo atbalstu.

**«Nākotnē visplaukstošākā un
visražīgākā būs tā sabiedrība,
kas ļaus pastāvēt arī
atšķirīgajam.»**

/Pērs Jūhansons, GladaHudik teātra trupas vadītājs/